

B

Historiske tilbakeblikk

1895: Kong Oscar besøkte Moss. I den anledning ble det flagget både med svenske og norske flagg, hvilket førte til en større oppvask i bystyret. Moss Arbeiderakademi (nu Moss Folkeakademi) ble stiftet 25. Mars.

Edisons oppfinnelse "Phonographen" kom til Moss. Sportsklubben "Gaa paa" arrangerte det første sykkelritt for velocipedister.

Firmaet L. P. Sterud ble etablert.

Møllearbeidernes Sangforening (den senere Moss Arbeider Sangforening) ble stiftet.

1896: Landsregatta med 48 seilbåter ble arrangert i Moss. Også piker ble opptatt som elever ved middelskolen (tidligere ble bare gutter tatt opp, mens pikene ble henvist til pikeskolen).

Postkontoret ble flyttet til hjørnet av Fleischersgate og Dronningensgate.

Moss Teglverk ble anlagt.

Moss Boktrykkeri ble stiftet.

Til ordfører ble valgt Hans Vanem.

1897: Frimurerne kjøpte Orkerød til barnehjem. Bjørnstjerne Bjørnson holdt festtalen i Moss 17. Mai.

Kilde: J. H. Vogt: Moss gjennom 700 år.
(bokstavrett avskrift)

ISSN 0803-2580

ARVEA

MEDLEMSBLAD FOR

Moss Ettehistorielag

SLEKTSHISTORIE – LOKALHISTORIE

RABEKK MUSEUM

NR. 1

24. ÅRGANG

2010

Arven

Ansvarlig utgiver: Moss Ættehistorielag

Moss Ættehistorielags styre:

Tor Vinje formann og kasserer	69 27 57 01 tvin@online.no	Transkriberings-gruppen Utvandrer-gruppen
Bjørn Haugen nestformann	924 68 336 bjorn.haugen@advokathusetliljedahl.no	
Harald Bruun-Pettersen sekretær	69 27 36 59 hbruup@tele2.no	
Lars Aslak Egeberg styremedlem	901 46 270 larsa.egeberg@c2i.net	
Aage Olsen styremedlem	69 20 79 81 aage.olsen@c2i.net	Lokalhistorie-gruppen
Edvin K. Andersen styremedlem	69 25 20 41 edvin.andersen@getmail.no	
Leif Svendsen varamedlem	22 14 48 73 anneceliner@gmail.com	Rabekk-gruppen
Unni Lien varamedlem	69 25 44 54 tamelie@online.no	

Per-Ole Nordli 69 25 20 10 Slektforsker-gruppen
po-nordl@online.no

adresse: Moss Ættehistorielag, Postbok 636 1522 Moss
internett hjemmeside: <http://tvin.home.online.no>

Moss Ættehistorielag er medlem av :

- Norsk Slektshistorisk forening
- Østfold historielag
- Nordmanns-Forbundet
- Landslaget for lokalhistorie
- Fortidsminneforeningen-Østfold avdeling
- DIS - Norge/Østfold
- Grånsbygdens Slåktforskare
- Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie
- The Norwegian-American Historical Association

Formannen har ordet!

Registreringen av kulturminner har blitt et vellykket prosjekt. Gruppen vår består av 7 personer, og Aage. T. Olsen har ansvaret for at alle data blir registrert på data. I løpet av 2009 har han registrert 80 kulturminner.

Aage har en egen hjemmeside, som er verdt et besøk. Adressen er

<http://www.vikingtid.net>

Vi har fått ny Riksantikvar, Jørn Holme. En av hovedsakene hans i øyeblikket er Bjørvika og planlagte "høyhus".

Vår sak er Refsneshula. Saken ligger fortsatt til behandling hos fylkeskonservator, hvor den har ligget en stund "Vi får trøste oss med at hula blir eldre og eldre, eller hvert som tiden går." Og i siste instans har vi Holme i ryggen. På siste side kan du lese litt om hans dagligdag.

Av nye medlemmer i 2009 ønsker vi velkommer til
**Trygve Måleng, Haakon Hattevig, Ernst Andersen,
Edmund Schilvold og Unni Bjurstrøm.**

Medlemsmøte

Tirsdag 26. januar 2010 kl. 1900
M. Peterson & Søn, Auditoriet, inngang portvakten

Ernst Andersen

Fornminner i Kulturområdet " Mosseskogen "

Foredraget representerer skogsarealet som befinner seg fra Verket til Kambo. Østre og vestre grense settes til hhv Osloveien og Mossesundet. Dette bortimot uberørte skogsområdet er tettpakket med fornminner, og enkelte av disse er meget spesielle.

Foredraget vil bli fulgt opp med 2 vandringer i terrenget, henholdsvis 25. April og 31. mai

Ta gjerne med venner,
mens vi lytter til Ernst, hygger vi oss med
kaker, kaffe og te
og avslutter med utlodning

Årsmøte

Tirsdag 23. februar 2010 kl. 1900
M. Peterson & Søn AS, Auditoriet, inngang portvakten

Innkalling

Dagsorden:

1. Godkjenne innkallingen
2. Valg av møteleder
3. Valg av referent
4. Valg av 2 protokollunderskrivere
5. Årsberetning 2009
6. Regnskap 2009
7. Innkomne forslag
8. Valg

Forslag som ønskes behandlet på årsmøte, må være styret i hende innen 9. februar 2010.

Årsmøtet avsluttes med en orientering ved Tor Vinje om Rabekkbbygget, - situasjonen i dag for en gjenoppbygging.

Medlemsmøte

Tirsdag 23. mars 2010 kl. 1900
M. Peterson & Søn, Auditoriet, inngang portvakten

Haakon Hattevig

*lokalhistoriker, arkivgransker hos fylkeskonservator og
journalist i Moss Bymagasin.*

”Grønli fra fortid til nåtid”

Grønli gård på Jeløy er en av distriktets beste bevarte hemmeligheter. Opprinnelig var Grønli en husmannsplass under Alby. Senere kjøpte Momme Peterson eiendommen og bygget det om til sin lystgård. I dag er familien Mamen eier, og huset med parkanlegg, flere uthusbygninger samt alleene ble fredet etter kulturminneloven i 2009.

Ta gjerne med venner,
mens vi lytter til Haakon, hygger vi oss med kaker,
kaffe og te
og avslutter med utlodning

Medlemstur

Søndag 25. April 2010 kl.1100

Ernst Andersen

*Her følger foredraget til Ernst ” in natura ” fra 26.
januar. Vi vil her få se en del av fornminnene som
ligger gjemt i naturen.*

*Vi møtes på Gamleveien, ved ” Retterstedet ”, det vil
si der hvor bebyggelsen slutter.*

Medlemstur

Søndag 30. Mai 2010 kl.1100

Ernst Andersen

Her følger resten av foredraget til Ernst " in natura " fra 26. januar. Vi vil her få se en del av fornminnene som ligger gjemt i naturen.

Vi møtes på Osloveien, nr. 14. "Steninindustrien" . På høyre side av veien er det god plass til å parkere.

MOSS BYMAGASIN

16-11-2009

Kulturminner på nett

Nå kan alle og enhver finne ut hva som skjuler seg av kulturminner i nærmiljøet. Østfolds historielags 26 historielag har startet et stort prosjekt hvor de skal utføre en kartbasert digital kulturminneregistrering i Østfold. Flere kjent og også ukjente kulturminner fra mossedistriktet vil bli tatt med i registreringen.

Vinteren/våren 2008 startet Østfold Historielag støttet av Østfold Fylkeskommune ved Fylkeskonservator et samarbeide med Naturkart DA. Samarbeidet tar utgangspunkt i Riksantikvarens database Askeladden som inneholder alle fredede kulturminner i Norge. Alle data fra Askeladden er blitt lagt inn i kulturminnebasen fra Naturkart DA. Alle data blir søkbare på nettet med egen kartløsning som kommer ut i en forenklet versjon i løpet av høsten 2009. Så godt som alle kommunene og historielagene i Østfold er med på dugnaden. Kommunene har vært positive og betalt lisensene, mens historielagene skal gjøre jobben.

Prosjektet ventes å ta flere år.

Mye lokalt

Det meste som kan kalles et kulturminne i distriktet vil bli tatt med i registreringen. Mye av registreringen som foregår lokalt er det Aage T Olsen i Moss ættehistorielag som tar seg av.

Er man interessert i lokal historie, eller bare nysgjerrig på om det finnes kulturminner i nærheten av der man bor kan man gå inn på denne lenken og ta en titt:

<http://naturkart.no/kulturminnekart>

Haakon Hattevig tekst

redaksjonen@mossbymagasin.n.

M O S S A V I S

22.12.2009

Registrerer lukturminner fra Østfold på Kulturminnebasen.

Østfold Historielag har opprettet en egen database for registrering av kulturminner i fylket.

Mossedistriktet er rikt på kulturminner, og Østfold Historielag har opprettet en database for registrering av dem; *Kulturminnebasen*.

26 historielag er godt i gang med digital kulturminne-registrering i Østfold. Engasjerte historielagsmedlemmer startet registreringen i år, og regner med å fortsette i mange år framover..Detter er en kjempedugnad, sier Tor Vinje i Moss Ættehistorielag.

Lokalt driver to foreninger med kulturminne-registrering. Moss Historielag registrerer bygninger og annet av kulturhistorisk interesse i sentrum, mens Moss

Ættehistorielag tar for seg Jeløy og området utenfor sentrum.

Kart.

Den nye Kulturminnebasen for Østfold finner man på www.naturkart.no/kulturminnekart. Kartet viser at kulturminnene ligger tett som hagl i fylket vårt. Og klikker man på et av kulturminnene på kartet, får man opp foto og fakta om kulturminnet.

Riksantikvarens database, Askeladden, er det også mange registreringer av kulturminner fra vårt område.

Tekstene i Kulturminnebasen er tenkt utformet mindre vitenskapelige enn i Askeladden, med mer vekt på det som vil være av interesse i lokalmiljøet, sier Aril Austad i Moss Historielag.

Forsvinner

Arbeidet med å registrere og fotografere hvert kulturminne pågår kontinuerlig.. Historielagene i Østfold legger stadig inn nye registreringer i databasen.

Det forsvinner mange kulturminner hver år, og dette arbeidet gir også svar på om objektene er intakte, sier Tor Vinje i Moss Ættehistorielag.

Va har gjerne imot tips og informasjon om lokale kulturminner, sier Arild Austad i Moss Historielag.

Eva Fretheim

eva.fretheim@moss.avis.no

Moss Kommune

Referat fra møte vedr. registrering av kulturminner den 25. Nov. 2009

Referat fra møte vedr registrering av kulturminner den 25.nov
2009.

Tilstede: Østfold historielag: Roy Heier og Gunnar Halstvedt.
Moss Ættehistorielag: Trygve Måleng, Aage Olsen, Ernst
Andersen, Eddie Andersen, Tor Vinje, Edmund Schilvold og
Håkon Hattevig.

Moss historielag: Karin Behn Skjævestad og Arild Austad.
Miljø- og samferdselsutv: Erik Roth-Nilsen .
Moss kommune: Berit Kolden.

Hensikten med møtet var å oppdatere hverandre på hvor
langt vi har kommet i arbeidet med registrering av
kulturminner i Moss og avklare ulike problemstillinger.

Østfold historielag Gunnar Halstvedt orienterte om at
Fylkeskonservator i Østfold dekker vedlikeholdsavgiften for
dataprogrammet i 2010. Registreringsarbeidet er nå i gang i
mange kommuner i Østfold og andre fylker er interessert i dette
arbeidet. Dessverre kom vi ikke inn på kulturminnekartet i dag
(nettproblemer) slik at vi fikk ikke vist frem resultatene. Det
ble delt ut en brosjyre som Østfold historielag har laget om
prosjektet.

Moss historielag Arils Austad orienterte om arbeidet som
er gjort. Det er til nå lagt ut 30 objekter med bilde og tekst i
kulturminnebasen. I tillegg til 13 verneede bygninger i
Askeladden. (Moss historielag bruker registreringsnr 5001 og

oppover.) Historielaget bruker koordinatene som finnes på
Norge i bilder (nederst i høyre hjørne) som anvisning i
kulturminnekart. Det registres også kulturminner som er
forsvunnet (bygninger som er revet) gjerne med gamle bilder.
Bilder må gjengis med tillatelse og henviser til hvor bildene
kommer fra.

Moss Ættehistorielag Aage Olsen viste bilder av forminner
som er registrert. Moss Ættehistorielag har registrert 80
kulturminner til nå, som er lagt ut med bilder og tekst. I tillegg
er det gjort mange nye registreringer. Aage må sjekke om han
bruker riktig nummerering i registreringer. (Aage har meldt
tilbake at nummereringen er rettet). Side 2 av 2. Kongeveveien
og andre veier i Mosseskogen er registrert og blir merket på
kart. Det er en utfordring å finne en brukbar måte å registrere
veier på.

Edmund Schilvold: Steingjerder på midtre-Jeløy, i området
Rosnes — Skipping bør registreres som kulturminner. Disse er
gamle — kanskje fra før 1536. "Moss som den var" — bok
utgitt av Moss bys Vel.

Berit tar kontakt for å få tillatelse til bruk av bilder.
(Selskapet til Moss bys Vel har gitt tillatelse til å bruke bildene
i "Moss som den var").

Erik Roth-Nilsen kan kontaktes for å få informasjon om
lokalhistoriske spørsmål eller henvisning til personer som har
lokalhistorisk kunnskap. Mailadr: erikrothnilsen@hotmail.com.

Vi tar sikte på en orientering om prosjektet i Miljø- og
samferdselsutvalget i februar 2010. (En mandag, ikke bestemt
ennå).

Med hilsen
Berit Kolden
Rådgiver

Fortidsminneforeningen

Nyheter

Velkommen til Fortidsminneforeningens nyhetsside på Internett

På denne siden bringer vi oppdatert nyhetsstoff fra det norske kulturminnevernet. Vi bringer i hovedsak henvisninger til aktualitetsstoff som angår vårt arbeidsfelt, produsert av nettavisene, kulturminne-forvaltningen, aktører i det politiske miljøet og kulturvermorganisasjoner. Vårt mål å formidle saker som gjør vår tjeneste aktuell, landsdekkende og ledende på vårt felt.

Du kan også motta et nyhetsbrev fra oss hver gang vi legger ut nye saker - som regel to ganger i uka.

Har du tips om saker, synspunkter på nyhetstjenesten eller spørsmål? Send oss en e-post.

Redaktør: Silja Selfors

Redaksjon: Rune Idsøe (Rogaland), Anita K. Waatvik (Møre og Romsdal), Kirsten P. Amundsen (Tromsø) og Kjartan Skår (Hordaland).

Fortidsminneforeningen tar ikke ansvar for innhold på eksterne nettsider.

12.01.2010

Oslo: Debatten om Bjørvika fortsetter med full styrke

Riksantikvar Jørn Holme varslet før jul omkamp om Bjørvika, og debatten fortsatte med full styrke i romjula og på nyåret. Vi bringer her et utvalg av leserinnlegg og artikler om saken.

-Planene må stå fast, **NE Nyheter**

-Høydeskrekk i vannkanten, kommentar Halvor Finess Tretvold, **Dagsavisen**

-Trivsel i Bjørvika, leserinnlegg Wollert Rud, **Dagsavisen**

-Innesperra fjordby, av Magnus Rindal og Jørn Holme, **Aftenposten**

-Uryddig byplansjef, av Hans Jacob Hansteen, arkitekt, tidligere byantikvar i Oslo, **Aftenposten**

-Verdiful omkamp, av kommentator Lars Hellberg, **Aftenposten**

-Fremtiden på spill for Bjørvika, **NE nyheter**

-Klare vernesignaler fra riksantikvaren, av riksantikvar Jørn Holme, **Aftenposten**

-Uklare vernesignaler, av Ellen S. de Vibe, etatsdirektør i Plan- og bygningsetaten, Oslo kommune, **Aftenposten**

-Sløve våpen i Bjørvik, leder, **Aftenposten**

Velkommen til Oslo Byarkiv

Oslo byarkiv er en etat i Oslo Kommune. Byarkivet er det utøvende fagorgan i arkivspørsmål og er faglig overordnet myndighet for kommunens samlede arkivvirksomhet. I tillegg skal kommunalt arkivmateriale etter bestemmelsene i arkivplanen for Oslo kommune avleveres til Byarkivet. Etaten har to seksjoner som oppfyller hver sin del av dette ansvaret, seksjon for arkivdanning og systemansvar, og seksjon for depot og formidling.

Byarkivets lesesal finner du i Maridalsveien 3

Eller på internett www.byarkivet.oslo.kommune.no

Telefon 02 180

Åpningstider:

Mandag og Fredag : kl. 0900-1500

Tirsdag og Torsdag: kl. 1200-1500

Onsdag : kl. 0900-1800

OBS: Onsdag har sommertid 01.05-31.08 fra kl. 0900-1500

For slektsforskere er det spesielt folketellingen for Oslo som er interessant. I Oslo er det foretatt folketelling hvert år fra 1899. Folketellingen er klausulert i 60 år, d.v.s. at vi har pr. i dag tilgang på opplysninger fra 1899-1945. Adressekalendere finnes på mikrofilm. Du starter søket med å lete etter personen i alfabetet i adresseboken, inntil du ved navnet finner den adressen din slektning bodde i. Deretter ber du om å få utlånt kassetten med den aktuelle gaten. Når du finner rett hus og rett person, ser du også resten av familien som bor sammen. I anmerkingsrubrikken kan du ved flytting se hvor familien bodde før. Ved hjelp av adresseboken kan du forfølge en familie gjennom hele byen gjennom 48 år. Herved ser du tilgang på nye verdensborgere, og avgang av barn, når de for eks. flytter hjemmefra for å gifte seg.

Men først må du registrere deg i resepsjonen. Du får så utstedt et legitimasjonskort, som vises ved senere besøk.